

Loodushariduse õppeprogramm Kuidas hoian loodust ja loomi (1.-3. klassile)

Õppeprogrammis räägime loodusest, meie elukeskkonnast, erinevatest taimedest ja loomadest metsas ning looduse hoidmisest. Viime õppeprogrammi läbi mõnuses männimetsas Harjumaal Viimsi ja Maardu lähedal, põikame ka kaasikusse ja kuusikusse, vaatame, kuidas elavad koprad ning uudistame rebaseurgu. Õppeprogrammi saab kohandada ja läbi viia ka mujal, nt õuesõppena kooli lähedal.

Sihtrühm: 1.-3. klass, eesti õppekeel, kuni 25 õpilast, suurem grupp jagatakse vajadusel ja kaasatakse täiendav juhendaja. Programm on kohandatav ka liikumise erivajadusega õpilastele.

Programmi kestab 2,5 tundi. Õppeks sobivad kõik aastaajad.

Vajalik varustus: sobivad riided, aastaajale vastav õuejalats või matkajalats. Soovitavalt võileivad ja jook (vesi) kergeteks eineks.

Õppeprogrammi eesmärgid

Võimalda õpilastele aktiivset tegevust looduses; kujundada õpilastes teadmine ja oskus turvaliselt ja säästlikult looduses käitumise kohta; anda teadmisi loodusest, metsa eluringist; harjutada meeskonnatöö oskusi.

Seosed riikliku õppekavaga: käitub loodust hoidvalt; oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda. Õppekava rakendamisel loodusesse täpsustatakse soovi korral teema (näiteks 1. klassile: puu eluring, loomade jäljed, loomad ja aastaajad, tiigi elanikud, mis saab jäätmetest; 2. klassile elupaik, metsas elavad loomad; 3. klassile eluslooduse mitmekesisus, loomade eluviis, imetajad, plaan ja kaart).

Seosed keskkonnateadlikkuse ja säästva arengu teemadega: käsitletakse metsa eluringi ning säästlikku ja jätkusuutliku looduskasutust ning käitumist looduses.

Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Õppeprogrammi koostamisel oleme seostatult käsitlenud looduskeskkonda ning kujundanud sisult tervikliku teaduspõhise programmi, mis sisaldab eesmärgipäraseid ja programmi eesmärkide saavutamist toetavaid mõtestatud tegevusi. Kasutame mitmesuguseid kaasavaid õppemeetodeid, kohandades tegevused sihtrühmale. Õppeprogramm koosneb neljast osast ja kokkuvõtvast arutlusest:

1. **Tutvumine metsaga** (40 minutit). Räägime ohutust viibimisest ja turvalisusest metsas. Lepime kokku käitumisreeglid õpperetkel. Käime metsas, erinevates kasvukohatüüpides, vaatleme, milliseid taimi näeme (puud, põõsad, rohttaimed, samblad ja samblikud). Uudistame loomade ja lindude poolt jäetud jälgi. Mõõdame, katsetame ja uurime.
2. **Loodushoid** (40 minutit). Räägime loodushoiust, loodushoidlikust käitumisest ja prügist metsas. Vaatame, kuidas loodus taastub inimese mõjust. Proovime, kuidas toimetada ja liikuda looduses aktiivelt nii, et see ei tekitaks pöördumatut kahju.
3. **Tunnetame metsa ja metsapaus** (30 minutit). Kasutame oma viit meelt metsa tunnetamiseks. Vaatleme metsa. Kuulame metsa. Uurime metsa saladusi. Otsime põnevaid objekte ja arutame nende üle. Kompame puid ja erinevaid objekte väikesel juhendatud rajal. Haistmis- ja maitsemeelt rakendame taimetee nautimisel. Söögipaus kaasavõetud võileibade ja joogiga.

4. **Loodusmäng** (20 minutit). Jaguneme võistkondadeks ning rakendame omandatud teadmisi küsimustele vastamiseks ning erinevates liikumismängudes. Teeme looduskatseid ning püüame kaardi abil orienteeruda.
5. **Kokkuvõtte ja tagasiside** (15 minutit). Võtame kokku õppepäeval omandatu. Arutame, mida me sellest edaspidiseks kaasa võiksime võtta. Räägime jätkusuutlikust loodushoiust ja elukeskkonna kaitsmisest.

Õppekeskkond

Õpitoa asukohaks võib olenevalt aastaajast olla klassiruum, koolilähedane õueala või õpitoa korraldaja poolt organiseeritud õpperuum või õppeala vabas looduses. Õpitoa saame läbi viia nii kooli poolt pakutud kui meie valitud sobivas keskkonnas ja asukohas.

Näidisalaks oleme valinud linnalähedase metsa Ida-Harjumaal Tallinna lähedal Laiaküla ja Maardu piiril, mis loob mitmekesised võimalused õpiväljundite saavutamiseks.

Turvalisus. Õppekeskkonna valikul on turvalisus ja ligipääsetavus oluliseks kriteeriumiks. Õpperetkeks kasutatav piirkond (12 ha) on looduses selgelt eristatav, olles kaugemalt piiratud elu-, äri- ja tööstuspiirkonnaga. Kaugus ühistranspordi peatuseni 1 km. Õpilased liiguvad koos saatjaga. Õpperetke alguses tutvustatakse ohutusreegleid ning vajadusel kinnitatakse õpilasele käepael retke korraldaja andmete ja kontakttelefoninumbri. Retke saatvale õpetajale antakse kaart.

Juhendajad

Õppeprogrammi peamine läbiviija on Raul Savimaa, Eesti Looduskaitse Seltsi, Eesti Keskkonnahariduse Ühingu ja Püsimetsaühistu liige. Juhendaja on 2019. aastal läbinud Luua Metsanduskooli täiendkoolituse kursused matkajuhi ja metsakasvatuse aluste alal ning 2022 Eesti Maaülikooli täiendkoolituse kursuse loodusturismi alal. 2020. aastal läbinud SA Tartu Keskkonnahariduse Keskuse täiendkoolituse „Mets ja kestliku arengu haridus“ ning Eesti Keskkonnahariduse Ühingu koolitused „Kliimamuutused tänases infoväljas – alternatiivsed töed ja väärmõisted“ (2020. aastal), „Päev metsas: mis on püsimetsandus ja kuidas seda hariduses tutvustada?“ (2020. aastal), „Kuidas haridus ja digi kokku sobivad?“ (2021. aastal) ja pärandkooslustest (2022. aastal). Õppeprogrammi läbiviijal on pikaajaline praktiline looduskaitsealine ja metsandusalane ning loodusretkede, kursuste, seminaride ja õppepäevade läbiviimise kogemus. Retkejuht tunneb põhjalikult konkreetset õppekeskkonda, kus õppeprogramm läbi viiakse. Suuremate rühmade või mitme klassi korral kaasatakse vajadusel täiendavad sobivad juhendajad.

Õpperühma saatva õpetaja roll: õppekäigu kokkuleppimisel täpsustada õpperühma suurust, vanust ja võimalikke erivajadusi ning soovi korral täpsemat fookust. Õppekäigu ajal eeldame, et õpetaja tagab osalejate võimalikult asjakohase ja distsiplineeritud käitumise ning osaleb omal äranägemisel tegevustes.

Hindamine ja tagasiside

Eesmärkides kirjeldatud õpiväljundite saavutamist hinnatakse esmaselt retkejuhi poolt jooksvalt iga mooduli lõpus ning ühiselt suuliselt õppeprogrammi lõpus kokkuvõtete ja tagasiside arutelul.

Programmis osalenud õpetajalt küsitakse tagasisidet õppeprogrammi kvaliteedi kohta e-kirjaga kahe nädala jooksul. Õpetajale pakutakse võimalust kohtuda koolis kahe nädala jooksul peale kirjaliku tagasiside andmist, et vajadusel arutada suuliselt üle tagasiside ja parendusettepanekud.

Koostatud: veebruar 2020, uuendatud märts 2022.

Programmi koostaja: SelgeSiht loodushariduskeskus
SelgeSiht OÜ, Reg. 14602228
Iva 12 Tallinn 12618
telefon 5918 9000; e-post loodusharidus@selgesiht.ee
<https://selgesiht.ee/loodusharidus/>

SelgeSiht
loodusharidus ja metsamatkad